

Intervențiile statului pentru protejarea securității energetice

La ședința cabinetului de miniștri din 08 aprilie, CNMC a prezentat o analiză detaliată a intervențiilor statului pentru protejarea securității energetice a Republicii Moldova. Criza din acest sector nu trebuie privită ca un eveniment izolat referitor liniei electrice aeriene Vulcănești-Isaccea, dar ca o succesiune de șocuri externe care au impus o reacție graduală, fermă și orientată strategic spre protecția cetățeanului.

Încă de la începutul lunii martie 2026, indicatorii de risc au semnalat primele fisuri în sistemul de aprovizionare cu carburanți. Prin Hotărârea Guvernului nr. 81/2026, a fost instituită starea de alertă în sectorul energetic.

În această etapă, scopul principal a fost monitorizarea stocurilor și pregătirea pentru o eventuală penurie. S-a observat cum perturbările din Strâmtoarea Hormuz - o arteră prin care trece 20% din petrolul global și 25-30% din gazul lichefiat - au început să propage o undă de șoc asupra cotațiilor internaționale. Totodată, în plan regional, situația era deja tensionată de mentenanța rafinăriilor din România, sursa principală a Republicii Moldova pentru 78% de import motorină și 99% de import benzină, fapt ce a limitat drastic volumele disponibile pentru import.

Deși a fost activată starea de alertă, instrumentele disponibile prin acest mecanism erau doar administrative. Prin acest mecanism statul nu avea dreptul legal de a interveni în mecanismele de calcul pentru stabilirea prețului la carburanți; de a face derogări de la Codul Urbanismului pentru proiecte de energie verde; de a proteja entitățile furnizoare de energie de la blocarea conturilor bancare sau de a interveni în procurări de urgență.

Se accentuează faptul că la momentul declanșării stării de urgență, situația națională era deja critică. Evoluțiile globale și presiunile regionale transformaseră vulnerabilitățile într-o criză acută. Mai grav, mecanismul de calcul al prețului la motorină, bazat pe o medie de 14 zile, a devenit o barieră: importatorii nu mai aveau motivația de a aduce marfă pe care statul îi obliga să o vândă la prețuri bazate pe cotații vechi și problema deja era nu prețul final pentru consumator, dar însăși existența produsului la pompă. Piața era deja în pragul blocajului, iar instrumentele administrative ale stării de alertă nu mai erau suficiente pentru a asigura prezența produsului la pompă.

În acest context deja tensionat, momentul de cotitură s-a produs pe 23 martie 2026, atacurile ruse asupra infrastructurii din sudul Ucrainei au scos din funcțiune linia de

400 kV Vulcănești-Isaccea care asigură în mod normal aproximativ 60-70% din necesarul de energie electrică al țării. Fluxurile de energie dinspre România au scăzut rapid la 0 MW, generând un deficit masiv de 350-400 MW pe oră.

A fost declarată starea de urgență prin Hotărârea Parlamentului nr. 38/2026 pentru a debloca pârgăhii adiționale. Aceasta ne-a permis să acționăm pe două paliere majore:

1. Sectorul electroenergetic: pentru a menține lumina în casele cetățenilor;
2. Sectorul produselor petroliere: pentru ca de la penurie să ajungem la stabilitate.

În sectorul electroenergetic starea de urgență a permis mai exact:

- Reparații în timp record. A fost autorizată ÎS „Moldelectrica” să realizeze achiziții prin negocieri directe pentru echipamente critice. Cooperarea cu operatorii din Ucraina, România și alte state europene a fost extrem de productivă, linia fiind repusă în funcțiune pe 28 martie 2026, timp de 5 zile de la impact.
- De asemenea, s-a permis, prin derogare de la Codul Urbanismului, instalarea rapidă a sistemelor de stocare și echilibrare fără birocrăția autorizațiilor de construire. Această măsură a fost luată pentru a reduce semnificativ timpul de implementare a proiectelor de energie verde. Mai mult, a fost implementat un plan de reducere a consumului care a dus la o scădere de circa 3% a consumului de energie la nivel național, economisind resurse vitale în orele de vârf.

Măsurile luate prin starea de urgență în sectorul produselor petroliere au fost cele mai vizibile pentru cetățeni. Dacă pe 26 martie aveam 182 de stații de alimentare care raportau lipsa motorinei, astăzi, după ce am introdus măsurile de echilibrare, am ajuns la doar 41 de stații (6,9% din total). Măsurile aplicate au inclus:

- reducerea perioadei de calcul a prețului de la 14 la 7 zile. Aceasta a permis importatorilor să își balanseze costurile reale de achiziție și să reia livrările. Dacă am scoate această măsură acum și am reveni la 14 zile, am bloca din nou importurile într-o piață internațională extrem de volatilă. Totodată, în cazul unei scăderi a prețurilor produselor petroliere pe bursele internaționale - așa cum s-a observat după anunțul recent de armistițiu în Orientul Mijlociu - menținerea perioadei de 7 zile va permite aplicarea mai rapidă a reducerilor de preț la pompă pentru consumatori.
- În cazul SRL „Lukoil-Moldova”, s-a permis deblocarea fondurilor deja existente a acestui operator, exclusiv pentru achiziția de carburanți și livrarea acestora doar în țară. Impactul a fost imediat: stocurile SRL „Lukoil-Moldova” au crescut de la 125 tone la peste 712 tone, iar vânzările zilnice au fost de la 17 mii de litri la peste 241 mii litri.
- De asemenea au fost luate măsuri de protecție pentru atenuarea panicii, mai exact limitarea vânzării în recipiente la maxim 20 litri, ce a stopat stocarea impulsivă, stabilizând consumul la media normală de 1.500 tone pe zi.

Un deziderat important în strategia de gestionare a crizei a fost protejarea și a sectorului agricol, având în vedere că această perioadă de instabilitate s-a suprapus cu

etape critice ale campaniilor agricole sezoniere. Securitatea energetică este direct legată de securitatea alimentară, fapt pentru care s-a monitorizat permanent rezervele de motorină destinate lucrărilor agricole, pentru a identifica și opri din timp riscurile de deficit major pentru agricultori.

Deși linia electrică a fost reparată, riscurile în sectorul energetic nu au dispărut. Se ține cont de faptul că perioada sărbătorilor pascale implică o mobilitate maximă a populației și, implicit, o intensificare a consumului de carburanți prin deplasări interne și transfrontaliere sporite. Totodată, încetarea activității Centralelor Electrice cu Termoficare ar putea reduce semnificativ capacitatea de cogenerare, cu până la 200-220 MW. În același timp, în luna aprilie se anticipează reluarea activității la capacitate maximă în mai multe sectoare industriale, ceea ce va genera o creștere suplimentară a consumului. În aceste condiții, deși piața a fost stabilizată la un nivel de acoperire de 6-7 zile cu carburanți disponibili, există riscul revenirii la o diminuare treptată a acestor stocuri.

Menținerea stării de urgență pe parcursul sărbătorilor pascale reprezintă o măsură de proporționalitate și prudență strategică, asigurând Guvernului pârghiile necesare pentru a preveni orice disfuncționalitate într-un moment de posibilă vulnerabilitate.

Această decizie este dictată și de necesitatea unei reacții rapide în fața unui cumul de factori externi ce pot evolua și funcționează într-un efect de tip cascadă. Factorii aceștia însumează inclusiv volatilitatea extremă din Orientul Mijlociu, unde perturbările din Strâmtoarea Hormuz mai continuă să pună presiune pe fluxurile globale de petrol și gaze. Deși încetarea focului a dus la o scădere a prețurilor, toate rapoartele internaționale și naționale indică faptul că, în următoarele săptămâni, prețurile și nivelul stocurilor vor depinde de reluarea transportului maritim și de redeschiderea căilor de acces.

În paralel, se lucrează cu deputații la promovarea unor modificări legislative prin care starea de urgență și activitatea de management al crizelor să fie supuse controlului parlamentar. Totodată, se are în vedere revizuirea termenelor pentru starea de alertă, astfel încât aceasta să permită o durată mai flexibilă și aplicarea unui spectru mai larg de măsuri, pentru a asigura o intervenție rapidă și eficientă.

